

Κόρακας κολακευόμενος.

Γράφει ο Απόστολος Νικολαΐδης, Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, Πρόεδρος Ινστιτούτου «Άγιος Μάξιμος ο Γραικός».

Το να κολακεύει κάποιος έναν κόρακα, λέγοντάς του ότι έχει ωραία και καταπληκτική φωνή και ότι κελαηδάει καλύτερα ακόμα και από το αηδόνι, προφανώς και αποτελεί εμπαιγμό, μόνο που το καταλαβαίνουν όλοι οι άλλοι εκτός από τον κόρακα.

Επικαλούμαι και πάλι το σχετικό μύθο του Αισώπου: Ένα κοράκι άρπαξε ένα κομμάτι κρέας και πέταξε στο κλαρί ενός δένδρου. Μια αλεπού το είδε και, θέλοντας να του αρπάξει το κρέας, στάθηκε κάτω από το δένδρο και άρχισε να τον επαινεί λέγοντάς του, πόσο μεγάλο και ωραίο πουλί είναι και ότι θα έπρεπε να είναι βασιλιάς όλων των πουλιών, αν μάλιστα διέθετε και ωραία φωνή. Το κοράκι δεν έχασε χρόνο και θέλοντας να δείξει την ωραία του φωνή άφησε το κρέας βγάζοντας ένα δυνατό κρωγμό. Η αλεπού το άρπαξε και τρέχοντας να φύγει ακούστηκε να λέει στο κοράκι: Κόρακά μου, αν είχες και μυαλό, θα καταλάβαινες ότι κανένα προσόν δεν θα σου έλειπε, ώστε να γίνεις βασιλιάς όλων των πουλιών.

Αν ο κόρακας είχε πράγματι ωραία φωνή και ωραία εμφάνιση κανείς δεν θα κατηγορούσε την αλεπού για κόλακα όταν θα τα εκθείαζε. Αντίθετα

θα μιλούσαμε για έπαινο που θα αποσκοπούσε στην ενίσχυση της αυτοπεποίθησης του κόρακα και την ενθάρρυνση για την ενεργοποίηση και καλλιέργεια των χαρισμάτων. Ο έπαινος αναφέρεται σε κάτι συγκεκριμένο και πραγματικό, ενώ η κολακεία σε κάτι ανύπαρκτο, σκοπεύοντας ξεκάθαρα στην εξαπάτηση και παραπλάνηση. Στην περίπτωση αυτή θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και ο όρος «έντιμη κολακεία», όπως κάνουν οι Διαταγές των Αποστόλων, όταν περιγράφουν την φιλόφρονα συμπεριφορά του άνδρα προς τη γυναίκα.

Στην κολακεία όλοι σχεδόν οι ασχολούμενοι αποδίδουν αρνητικό περιεχόμενο. Μπορεί οι περισσότεροι των ανθρώπων, και ιδιαίτερα το γυναικείο φύλο, να είναι επιρρεπείς στην αυτοκολακεία ή την κολακεία των άλλων, συγχέοντάς την με τον έπαινο, ωστόσο όλοι την καταδικάζουν, επειδή, τουλάχιστον θεωρητικά, αποτιμάται ως λίαν βλαπτική τόσο για τους κόλακες όσο και τους κολακευόμενους. Έτσι μπορεί να δικαιολογηθεί και το σχόλιο του αρχαίου κυνικού φιλόσοφου Αντισθένη, όταν έλεγε ότι είναι καλύτερο να πέσεις σε κοράκια παρά σε κόλακες, γιατί οι μεν κόρακες τρώνε νεκρούς, οι δε κόλακες ζωντανούς.

Κανείς δεν γεννιέται κόλακας αλλά γίνεται. Σημειώνεται με έμφαση ότι η κολακεία θα ήταν ανύπαρκτη, αν δεν υπήρχαν οι ματαιόδοξοι. Έτσι μαζί με την ματαιοδοξία των κολακευόμενων καλλιεργείται και η φιλοδοξία των κολάκων. Αυτό συμβαίνει ιδιαίτερα με τους λεγόμενους «αυλοκόλακες» στις αυλές των εχόντων την εξουσία. Πρόκειται για μια ιδιαίτερη κατηγορία ανθρώπων που προσκολλώνται στην εξουσία με μοναδικό έργο την τροφοδοσία της ματαιοδοξίας των αρχόντων μέσα από την οποία εξυπηρετούνται και τα δικά τους φιλόδοξα συμφέροντα. Έρχεται όμως η ώρα της αλήθειας, όπου δεν αποδεικνύεται «γυμνός» μόνο ο βασιλιάς αλλά και η αυλή του. Είναι γνωστός ο μύθος του Δανού μυθοπλάστη Άντερσεν για το γυμνό βασιλιά: Κάποτε υπήρχε ένας ματαιόδοξος βασιλιάς που καθημερινά απαιτούσε καινούρια ενδυμασία για να εντυπωσιάζει το λαό, ώσπου διαπιστώθηκε ότι εξαντλήθηκαν όλα τα πιθανά ενδυματολογικά σχέδια και όλες οι σχετικές παραλλαγές. Τότε εξαπέστειλε στην επικράτεια τους φρουρούς του με την εντολή να αναζητήσουν ράπτες που θα πρότειναν διαφορετικές από τις προηγούμενες ενδυματολογικές

συνθέσεις με γενναιόδωρη ανταμοιβή. Αφού αποκλείστηκαν όλοι όσοι έδειξαν ενδιαφέρον, αφού δεν μπόρεσαν να είναι διαφορετικοί από τους προηγούμενους, εμφανίστηκαν δύο νεαροί απατεώνες που υποσχέθηκαν ότι τα ρούχα που θα ετοίμαζαν για το βασιλιά θα ήταν τελείως διαφορετικά. Σαν απατεώνες που ήταν προσποιούνταν ότι έραβαν ρούχα, μόνο που αυτά θα ήταν αόρατα και διαφανή, πείθοντας για την ύπαρξή τους όλους τους αξιωματικούς και παρατρεχάμενους του βασιλιά, ακόμη και τον ίδιο, ότι τα ρούχα δεν ήταν μόνο πραγματικά αλλά και τελείως διαφορετικά από όσα μέχρι τώρα είχε δοκιμάσει. Όταν όμως ο βασιλιάς φόρεσε τα καινούρια ανύπαρκτα αόρατα ρούχα και όλοι από φόβο τον ζητωκραύγαζαν με δήθεν θαυμασμό, ένα μικρό παιδί πήγε κοντά του και φώναξε: ο βασιλιάς είναι γυμνός και θα κρυώσει. Τότε όλοι έβαλαν τα γέλια και ο βασιλιάς συνειδητοποίησε την απάτη. Ο μύθος δείχνει ότι η κολακεία προκαλεί ψευδαισθήσεις που συχνά οδηγούν στην αυτογελοιοποίηση. Κάποιοι όμως προτιμούν να καταστραφούν κολακευόμενοι παρά κρινόμενοι, αφού η κριτική, είναι κάποτε δυσάρεστη αλλά ακόμα και η κακόπιστη απείρως ωφελιμότερη από την κολακεία.

Ως βασικά προαπαιτούμενα της κολακείας μπορεί κάποιος να αναφέρει την υποκρισία και την δουλοπρέπεια. Ο κόλακας άλλα πιστεύει και άλλα εκστομίζει. Εκθειάζει αρετές που δεν υπάρχουν και αποσιωπά κακίες που κραυγάζουν. Μοιάζει, κατά το Μ. Βασίλειο, με χαμαιλέοντα ή με χταπόδι που προσαρμόζει τα λόγια του ανάλογα με τις γνώμες των γύρω του.

Η δουλοπρέπειά του προκύπτει από την τάση αφενός να συμφωνεί με όλα όσα πρεσβεύει ο κολακευόμενος και αφετέρου να υποτάσσεται σε σκοπιμότητες. Σ' αυτά τα δύο θα μπορούσαμε να προσθέσουμε την ημιμάθεια, κυρίως όμως την ψευδαίσθηση της δήθεν πολυμάθειας.

Η κολακεία εκδηλώνεται σαν φιλία αλλά είναι κακία που καλύπτεται με το πρόσχημα της φιλίας. Είναι έκφραση διεφθαρμένης και άρρωστης ψυχής, οδηγεί δε στη διαφθορά και τον κολακευόμενο. Δηλώνει δόλο, ανειλικρίνεια, ασέβεια και απάτη. Ο κόλακας είναι πονηρότερος από την αλεπού και πιο φρικιαστικός από τα κοράκια, γράφει ο Άγιος Νεκτάριος. Ο δε Μ. Φώτιος σχολιάζει ότι ο κόλακας όχι μόνο δεν επιτρέπει σε κάποιον να συναισθανθεί τα σφάλματά του αλλά και τα επαυξάνει. Αντίθετα, ο

φίλος με τον έλεγχο βοηθά στη συναίσθηση των αμαρτημάτων και προς τα έξω απολογείται αντί για εκείνον.

Η καθημερινή λοιπόν εμπειρία έδειξε ότι η κολακεία δεν αποτελεί μια κακία περιορισμένης δυναμικής αλλά κινητική με την έννοια της συνοδείας πλήθους κακιών όχι μόνο ατομικά αλλά και κοινωνικά, αφού εκτός των άλλων ευνοεί την αναξιοκρατία και την ευνοιοκρατία. Κατά τον Ιωάννη της Κλίμακος ο κόλακας υπηρετεί το διάβολο, οδηγεί στην υπερηφάνεια, αφανίζει τα καλά έργα, αποπλανά από τον ορθό δρόμο.

Η κολακεία σε τίποτε δεν διαφέρει από την κατάρα, αναφέρεται στο Βιβλίο των Παροιμιών (27, 14). Ο κόλακας συχνά είναι και συκοφάντης. Όσο έχει τη μπουκιά στο στόμα του ευλογεί, θαυμάζει, κολακεύει και αποθεώνει. Μόλις φύγει από το τραπέζι εκσφενδονίζει τις βλασφημίες σαν τις πέτρες, συκοφαντεί και καταριέται, γράφει ο Μ. Βασίλειος. Κάποιος άλλος είπε ότι κόρακας και κόλακας έχουν το ίδιο χρώμα. Ο πρώτος στο σώμα του, ο δεύτερος στην ψυχή του.

Όποιος ενδιαφέρεται να απαλλαγεί από την ματαιοδοξία αποφεύγει με κάθε τρόπο ή δεν δίνει καμιά σημασία, πολύ περισσότερο δεν επιζητεί ούτε και προκαλεί την κολακεία. Το αντίθετο, όταν τον κολακεύουν ανησυχεί και ψάχνεται. Με δεδομένο ότι η κολακεία είναι απαγορευτική στην αυτογνωσία, επειδή καλύπτει τα λάθη και τα ελαττώματα, μοιάζει δε με καθρέπτη που μας παρουσιάζει διαφορετικούς από ό,τι πράγματι είμαστε, η αυτοκριτική και αυτογνωσία είναι οι καλύτερες μέθοδοι κατά της ματαιοδοξίας και της κολακείας που την συντηρεί. Έλεγε και πάλι ο Αντισθένης ότι, όταν σε επαινούν πολύ και πολλοί, διερωτήσου τι κακό έκανες. Όταν κάποιος γνωρίζει τα χαρίσματά του, τις ικανότητες και δυνατότητες, καθώς και τα όριά τους, γνωρίζει δηλαδή ανυπόκριτα τον πραγματικό του εαυτό, αυτός μισεί την κολακεία, καθώς πρότεινε και ο Χίλων ο Λακεδαιμόνιος.

Ο καλύτερος φίλος της κολακείας είναι ο εγωισμός. Τον τροφοδοτεί και τροφοδοτείται από αυτόν. Ο εαυτός μας είναι ο μεγαλύτερος και πιο επικίνδυνος κόλακας. Τίποτε άλλο δεν θεριεύει τον εγωισμό εκτός από τον αυτοθαυμασμό και τον ναρκισσισμό. Επομένως όποιος θέλει να είναι εχθρός της κολακείας οφείλει πρώτα να είναι εχθρός της εγωπάθειας.

Είναι προφανές ότι χριστιανός και κόλακας είναι δύο ιδιότητες απολύτως ασύμβατες μεταξύ τους. Το ξεκαθάρισε άλλωστε και ο Απόστολος Παύλος στην πρώτη Προς Θεσσαλονικείς Επιστολή του (2, 5). Άλλωστε όποιος αγαπά ποτέ δεν κολακεύει. Όσο περισσότερο οφείλει κάποιος να αληθεύει, να επαινεί και να συγχαίρει, και ταυτόχρονα να κριτικάρει και να ελέγχει, άλλο τόσο οφείλει να αποφεύγει την κολακεία. Μόνο ο πονηρός άνθρωπος επηρεάζεται από την κολακεία και όταν κάποιος τον προσβάλλει γίνεται μανιώδης. Αντίθετα ο αγαθός δεν χαίρεται όταν κολακεύεται και δεν δυσανασχετεί όταν προσβάλλεται, σημειώνει ο Εφραίμ ο Σύρος.

Πηγή : <https://www.pemptousia.gr/>